

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 23.7.2007
KOM(2007) 439 lõplik

2007/0152 (CNS)

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS

millega laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu

(komisjoni esitatud)

SELETUSKIRI

1) ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Käesoleva ettepanekuga asendatakse määrus (EÜ) nr 859/2003 ning laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja selle rakendusmääruse kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu.

Ajakohastamise ja lihtsustamise eesmärgil on asjakohane ja vajalik koondada olemasolevad kolmandate riikide kodanikke käsitlevad sätted uude teksti, millega asendatakse määrus (EÜ) nr 859/2003.

- **Üldine taust**

Määrusega (EÜ) nr 859/2003 laiendati määruse (EMÜ) nr 1408/71 ja määruse (EMÜ) nr 574/72 sätteid kolmandate riikide kodanikele. Määrust (EMÜ) nr 1408/71 lihtsustati ja ajakohastati määrusega (EÜ) nr 883/2004, mida saab kohaldada alles pärast rakendusmääruse jõustumist.

Käesoleva ettepaneku eesmärk on tagada, et kolmandate riikide kodanikele kehtiksid samad sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise eeskirjad kui Euroopa kodanikele pärast määruse (EÜ) nr 883/2004 ja selle rakendusmääruse jõustumisest.

- **Ettepaneku valdkonnas kehtivad õigusnormid**

Nõukogu 14. mai 2003. aasta määrus (EÜ) nr 859/03.

Käesolev ettepanek taotleb samu eesmarke kui määrus (EÜ) nr 859/03, eelkõige laiendada sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise valdkonnas kehtivate ühenduse eeskirjade kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu.

- **Kooskõla Euroopa Liidu muude tegevuspõhimõtete ja eesmärkidega**

Käesolev ettepanek on kooskõlas Euroopa Liidu kolmandate riikide kodanikele suunatud sisserände ja integratsioonipoliitikaga.

2) KONSULTEERIMINE HUVITATUD ISIKUTEGA JA MÕJU HINDAMINE

- **Konsulteerimine huvitatud isikutega**

Konsulteerimine huvitatud isikutega ei olnud vajalik, kuna käesoleva ettepaneku näol on tegemist peamiselt määruse (EÜ) nr 859/03 uuestisõnastamisega.

- **Ekspertarvamuste kogumine ja kasutamine**

Välisekspertide arvamusi ei olnud vaja kasutada.

- **Mõju hindamine**

Tehniliselt on käesolev ettepanek peaaegu praeguse määruse (EÜ) nr 859/03 koopia.

See on aga vajalik, et luua õiguslik sild ühenduses seaduslikult elavate ja piiriüleses olukorras olevate kolmandate riikide kodanike ning määruse (EÜ) nr 883/04 ja selle rakendusmäärusega kehtestatud sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise ajakohastatud süsteemi vahel, mida kohaldatakse ühenduse kodanike suhtes. Praegu eksisteerib selline sild, nimelt määrus (EÜ) nr 859/03, määruse (EMÜ) nr 1408/71 ja selle rakendusmääruse (EMÜ) nr 574/72 raames.

Käesolev ettepanek on seega sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise oluline jätk, tagades nii kolmandate riikide kodanike võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise kui ka halduskorra lihtsustamise, halduskulude vähendamise ja õigusliku selguse kõigile osapooltele (riiklikud ametiasutused, sotsiaalkindlustusasutused ja kindlustatud isikud).

Kui ajakohastatud kooskõlastamissüsteemi kolmandate riikide kodanike suhtes ei laiendata, raskendaks see halduskorraldust ja muudaks selle kulukamaks. Selle tagajärjena jätkaksid liikmesriikide sotsiaalkindlustusasutused vanade kooskõlastamiseskirjade (määrused (EMÜ) nr 1408/71 ja 574/72) kohaldamist üksnes kolmandate riikide kodanike suhtes.

Arvestades määruse (EÜ) nr 883/2004 tulevase rakendusmääruse valdkonnas tehtud edusamme, on oluline seda tempot säilitada, et kõik õigusloomega seotud tekstid, mis võimaldavad ajakohastatud ja lihtsustatud kooskõlastamise kohaldamist (2009. aasta alguses), esitataks nõukogule ja Euroopa Parlamendile, et seadusandlik protsess tähtjaks lõpetada. Seega on oluline, et pärast määruse (EÜ) nr 883/2004 jõustumist ei oleks liikmesriigid ja nende sotsiaalkindlustusasutused olukorras, kus nad peavad jätkama määruste (EMÜ) nr 1408/71 ja 574/72 kohaldamist üksnes kolmandate riikide kodanike suhtes, samal ajal kui nad kohaldavad ühenduse kodanike suhtes määrust (EÜ) nr 883/2004.

Asjaolu, et määruse (EÜ) nr 883/2004 kohaldamisala hõlmab ka mittetöötavaid isikuid, ei mõjuta oluliselt liikmesriikide kohustusi kahel põhjusel:

- asjaomaste isikute väike arv võrreldes praeguse olukorraga;
- nende isikute õiguste kooskõlastamine tugineb elukohaliikmesriigi pädevuse põhimõttele.

Puuduvad andmed, mis võimaldaksid hinnata, kui paljusid isikuid selline määruse (EÜ) nr 883/2004 sätete laiendamine puudutaks.

3) ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

- **Kavandatud meetmete kokkuvõte**

Käesoleva ettepaneku eesmärk on laiendada sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamist käsitleva määruse (EÜ) nr 883/2004 kohaldamisala liikmesriigis seaduslikult elavatele kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma

üksnes nende kodakondsuse tõttu.

Selle ettepanekuga asendatakse määrus (EÜ) nr 859/2003.

- **Õiguslik alus**

Asutamislepingu artikli 63 punkt 4

- **Subsidiaarsuse põhimõte**

Subsidiaarsuse põhimõtet kohaldatakse sedavõrd, kuivõrd ettepanek ei käsitle ühenduse ainupädevusse kuuluvaid valdkondi.

Liikmesriikidel ei ole võimalik piisaval määral saavutada ettepaneku eesmärke järgmistel põhjustel.

Asutamislepingu artikli 63 punkt 4 näeb ette, et nõukogu peab võtma „meetmed, mis määravad kindlaks õigused ja tingimused, mille korral kolmandate riikide kodanikud, kes elavad seaduslikult ühes liikmesriigis, võivad elada teistes liikmesriikides“. Sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamine on sealjuures vaieldamatult üks põhielement. Lisaks on see vajalik, et tagada Euroopa Liidu territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike võrdne kohtlemine ja mittediskrimineerimine.

Käesolev ettepanek on seotud piiriüleste olukordadega, mille puhul ükski liikmesriik ei saa üksi tegutseda.

Ühenduse meetmetega saavutatakse ettepaneku eesmärgid paremini järgmistel põhjustel.

Sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamist käsitlevate sätete kohaldamisala laiendamisel on mõtet vaid ühenduse tasandil. Eesmärk on tagada Euroopa Liidus seaduslikult elavatele ja piiriüleses olukorras olevatele kolmandate riikide kodanikele liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamine. Käesolev ühenduse meede tagab, et kõiki ELis seaduslikult elavaid kolmandate riikide kodanikke koheldakse ühtemoodi.

Kehtestades ühesugused kooskõlastuseeskirjad nii kolmandate riikide kodanikele kui ka Euroopa kodanikele, lihtsustab käesolev ettepanek sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamist liikmesriikide jaoks.

Ühenduse meetmetega saavutatakse ettepaneku eesmärgid paremini järgmistel põhjustel.

Sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamist käsitlevate ühenduse sätete kohaldamisala laiendamisel ELis seaduslikult elavatele kolmandate riikide kodanikele on mõtet vaid ühenduse tasandil. Eesmärk on tagada nende sätete kohaldamine kolmandate riikide kodanike suhtes kõigis liikmesriikides.

Puuduvad kvantitatiivsed näitajad, mis võimaldaksid täpselt hinnata, kui paljusid isikuid käesolev ettepanek puudutab.

Ettepanek on üksnes kooskõlastusmeede, mida saab võtta vaid ühenduse tasandil.

Vastutus oma sotsiaalkindlustusskeemide korraldamise ja rahastamise eest jääb endiselt liikmesriikidele.

Seetõttu on ettepanek kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

- **Proportsionaalsuse põhimõte**

Ettepanek on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas järgmistel põhjustel.

Ettepanek tagab ühenduse kodanike ja kolmandate riikide kodanike võrdse kohtlemise liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise valdkonnas. Selle eesmärk on muuta lihtsamaks ja selgemaks ühenduses selles valdkonnas viimatinimetatud isikute kategooria suhtes kohaldatavad õigusnormid.

Määrus on selle eesmärgi saavutamiseks kõige asjakohasem vahend.

Käesoleva ettepaneku ainus eesmärk on ühtlustada seaduslikult ELis elavate kolmandate riikide kodanike suhtes kohaldatavad sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamist käsitlevad sätted ühenduse kodanike suhtes kohaldatavate sätetega. Võimalik finants- ja halduskoormus on saavutatava eesmärgiga proportsionaalne. Seevastu kõnealuse ühtlustamise puudumine tooks kaasa keeruka haldusolukorra, mis suurendaks liikmesriikide sotsiaalkindlustusametuste halduskulusid.

- **Õigusakti valik**

Kavandatud õigusakt(id): määrus.

Muud õigusaktid ei oleks asjakohased järgmistel põhjustel.

Käesoleva ettepanekuga asendatakse määrus (EÜ) nr 859/2003.

Kooskõlastamismääruse valik, et säilitada ELis seaduslikult elavate ja piiriüleses olukorras olevate kolmandate riikide kodanike sotsiaalkindlustusõigused, on proportsionaalne taotletava eesmärgiga, mis on määratletud asutamislepingu artikli 63 punktis 4.

4) MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ühenduse eelarvet.

5) TÄIENDAV TEAVE

- **Lihtsustamine**

Ettepanekuga kavandatakse ametiasutuste (riiklike või Euroopa ametiasutuste) suhtes kohaldatava halduskorra lihtsustamist.

Ettepanek toob kaasa ametiasutuste ning eraõiguslike juriidiliste ja üksikisikute suhtes

kohaldatava halduskorra lihtsustamise.

Ettepanek võimaldab kohaldada kolmandate riikide kodanike suhtes samu sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise sätteid, mida kohaldatakse ka ühenduse kodanike suhtes.

- **Kehtivate õigusaktide kehtetuks tunnistamine**

Ettepaneku vastuvõtmisega kaasneb teatavate õigusaktide kehtetuks tunnistamine.

- **Läbivaatamine/muutmine/ajalise piirangu seadmine**

Ettepanek sisaldab sätet õigusakti õigusliku jõu täieliku või osalise lõppemise kohta eelnevalt kindlaks määratud tingimuste rahuldamisel.

- **Ettepaneku üksikasjalik selgitus peatükkide või artiklite kaupa**

Artikkel 1

Artikli eesmärk on määruse (EÜ) nr 883/04 ja selle rakendusmääruse sätete kohaldamine kolmandate riikide kodanike suhtes, keda see määrus vastavalt artiklile 2 veel ei hõlma nende kodakondsuse tõttu. Teatavad kolmandate riikide kodanike kategooriad nimelt kuuluvad juba määruse kohaldamisalasse. Nendeks on kodakondsuseta isikud ja pagulased ning ühenduse kodanike pereliikmed ja nende ülalpidamisel olnud isikud, nagu on kindlaks määratud kõnealuses määruses.

Kolmandate riikide kodanikud, keda käesolev ettepanek puudutab, peavad elama seaduslikult ühe liikmesriigi territooriumil ja seega peab neil olema ajutine või alaline elamisluba. Selleks et määrust saaks nende suhtes kohaldada teistes liikmesriikides, ei pea kolmanda riigi kodanikud siiski täitma elukohanõuet, vaid võivad seal lihtsalt viibida, järgides riiki sisenemist ja seal viibimist reguleerivaid riiklikke õigusnorme.

Määrusele (EÜ) nr 883/04 viitamine on dünaamiline, et selle sätteid saaks asjaomaste isikute suhtes kohaldada määruse parajasti kehtivas versioonis, hõlmates nii ka võimalikke hilisemaid muudatusi.

Artikkel 2

Artiklis on sätestatud üleminekusätted, et kaitsta käesoleva määrusega hõlmatud isikuid ja tagada, et nad ei kaotaks määruse jõustumise tõttu oma õigusi.

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS

millega laiendatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 63 punkti 4,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,¹

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,²

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,³

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁴

ning arvestades järgmist:

- (1) Alates Euroopa Ülemkogu erakorralisest kohtumisest Tampere 1999. aastal on Euroopa Parlament⁵ ja nõukogu ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee⁶ väljendanud toetust ühe liikmesriigi territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike paremale integreerimisele, andes neile ühtsed õigused, mis on võimalikult lähedased Euroopa Liidu kodanike õigustele.
- (2) 1. detsembri 2005. aasta justiits- ja siseküsimuste nõukogu rõhutas, et Euroopa Liit peab tagama oma liikmesriikide territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike võrdse kohtlemise ning et tõhusama integratsioonipoliitika sihiks peaks olema nende kodanikele Euroopa Liidu kodanikega võrreldavate õiguste ja kohustuste andmine.
- (3) Nõukogu 14. mai 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 859/2003 laiendati liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamist käsitlevate määruste (EMÜ) nr 1408/71 ja (EMÜ) nr 574/72 kohaldamisala kolmandate riikide kodanikele, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu⁷.

¹ ELT C [...], [...], lk [...].

² ELT C [...], [...], lk [...].

³ ELT C [...], [...], lk [...].

⁴ ELT C [...], [...], lk [...].

⁵ EÜT C 154, 5.6.2000, lk 63.

⁶ EÜT C 339, 31.11.1991, lk 82.

⁷ ELT L 124, 20.5.2003, lk 1.

- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 883/2004, mis käsitleb sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamist,⁸ asendati määrus (EÜ) nr 1408/71. Määrusega (EÜ) nr [...] ⁹ asendatakse määrus (EMÜ) nr 574/72. Määrused (EMÜ) nr 1408/71 ja (EMÜ) nr 574/72 tunnistatakse alates määruse (EÜ) nr 883/04 ja määruse (EÜ) nr [...]kohaldamise kuupäevast kehtetuks.
- (5) Määrus (EÜ) nr 883/2004 ja selle rakendusmäärus ajakohastavad ja lihtsustavad kooskõlastuseeskirju oluliselt nii kindlustatud isikute kui ka sotsiaalkindlustusasutuste jaoks. Sotsiaalkindlustusasutuste puhul on ajakohastatud kooskõlastamise eesmärk kiirendada ja lihtsustada kindlustatud isikute hüvitise saamise õigust puudutavate andmete töötlemist ja vähendada vastavaid halduskulusid.
- (6) Selleks et vältida olukorda, kus tööandjad ja riiklikud sotsiaalkindlustusasutused peavad lahendama keerukaid õigus- ja haldusolukordi, mis puudutavad üksnes piiratud isikute rühma, on oluline kasutada ühte õiguslikku kooskõlastamise vahendit, kasutades täielikult ära sotsiaalkindlustusvaldkonna ajakohastamise ja lihtsustamise võimalust, mida pakuvad määrus (EÜ) nr 883/2004 ja selle rakendusmäärus.
- (7) Seega tuleb vastu võtta õiguslik vahend, mis asendab määruse (EÜ) nr 859/2003 ja mille peamine eesmärk on määruse (EÜ) nr 883/2004 kohaldamine määruse (EMÜ) nr 1408/71 asemel.
- (8) Määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] kohaldamine selliste kolmandate riikide kodanike suhtes, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu, ei anna neile mingit õigust liikmesriiki sisenemiseks, seal viibimiseks või elamiseks ega ligipääsuks sealsele tööturule.
- (9) Määruse (EÜ) 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] sätted on käesoleva määruse alusel kohaldatavad üksnes siis, kui kõnealune isik juba elab seaduslikult liikmesriigi territooriumil. Seega on seaduslik elamine liikmesriigis nende sätete kohaldamise eeltingimus.
- (10) Määruse (EÜ) nr 883/2004 ja määruse (EÜ) nr [...] sätted ei ole kohaldatavad olukorras, mis igas suhtes piirduv üheainsa liikmesriigiga. Muuhulgas käsitleb see kolmanda riigi kodaniku olukorda, kellel on sidemed ainult ühe kolmanda riigiga ja üheainsa liikmesriigiga.
- (11) Määruse (EÜ) nr 883/04 artiklis 64 sätestatud töötushüvitise õiguse säilitamine sõltub töötajana registreerumisest selle liikmesriigi tööhõivetalituses, kuhu isik on sisenenud. Seetõttu võib neid sätteid kohaldada kolmanda riigi kodaniku suhtes ainult juhul, kui tal on vastavalt kas elamisloale või pikaajalise elaniku staatusele õigus registreeruda töötajana selle liikmesriigi tööhõivetalituses, kuhu ta on sisenenud, ning õigus selles riigis seaduslikult töötada.
- (12) Kuna määrus (EÜ) nr 859/03 tunnistatakse alates määruse (EÜ) nr 883/04 ja määruse (EÜ) nr [...] jõustumisest kehtetuks, tuleb vastu võtta üleminekusätted, et kaitsta käesolevas määruses osutatud isikuid ning vältida nende õiguste kadumist seoses selle jõustumisega.

⁸ ELT L 166, 30.4.2004, lk 1.

⁹ ELT L

- (13) Käesolev määrus ei piira õigusi ja kohustusi, mis tulenevad kolmandate riikidega sõlmitud rahvusvahelistest lepingutest, milles ühendus on lepinguosaline ning mis annavad sotsiaalkaitse osas eeliseid.
- (14) Kuna liikmesriigid ei suuda kavandatavate meetmete eesmärke piiriülese olukorra tõttu piisavas ulatuses saavutada ja seega on need meetmed oma ulatuse tõttu paremini saavutatavad ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuspõhimõttega ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (15) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolliga artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel, mistõttu see ei ole talle siduv ega kuulu tema suhtes kohaldamisele,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 883/04 ja määrust (EÜ) nr [...] kohaldatakse kolmandate riikide kodanike suhtes, keda need sätted veel ei hõlma üksnes nende kodakondsuse tõttu, samuti nende pereliikmete ning nende surma korral nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes juhul, kui nad elavad seaduslikult liikmesriigi territooriumil ja on olukorras, mis ei ole igas suhtes piiratud üheainsa liikmesriigiga.

Artikkel 2

1. Käesoleva määruse alusel ei teki mingeid õigusi 1. juunile 2003 eelnenud ajavahemiku osas.
2. Kui lõikest 1 ei tulene teisiti, võetakse käesoleva määruse sätete kohase hüvitise saamise õiguse kindlaksmääramisel arvesse kõiki enne käesoleva määruse kohaldamise kuupäeva liikmesriigi õigusaktide kohaselt täitunud kindlustusperioode ning vajaduse korral ka töötamis-, elamis- ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode.
3. Kui lõikest 1 ei tulene teisiti, omandatakse käesoleva määruse kohane õigus ka juhul, kui see on seotud juhtumiga, mis toimus enne käesoleva määruse kohaldamise kuupäeva.
4. Kõik hüvitised, mis on jäänud määramata või mis on peatatud asjaomase isiku kodakondsuse või elukoha tõttu, määratakse või ennistatakse asjaomase isiku taotluse põhjal alates 1. juunist 2003 tingimusel, et varem kindlaksmääratud õiguste põhjal ei ole tehtud ühekordset summeeritud väljamakset.
5. Selle isiku õigused, kellele määrati pension enne 1. juunit 2003, võib asjaomase isiku taotluse põhjal läbi vaadata, võttes arvesse käesoleva määruse sätteid.

Artikkel 3

Käesolev määrus jõustub kolmandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Määrust kohaldatakse alates määruse (EÜ) nr 883/2004 rakendusmääruse jõustumiskuupäevast.

Määrus (EÜ) nr 859/2003 tunnistatakse kehtetuks alates sellest kuupäevast.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, [...]

Nõukogu nimel

eesistuja